

Ministerie van
Welzijn,
Volksgezondheid
en
Cultuur

Dep. van Ned.

16 MEI 1984

Publikaties K3

interaktie

17e jaargang
28 okt. 1983
nr. 19

Directeur-generaal Hendriks legt functie neer:

“Mijn opvolgers staan voor een immens grote opgave”

WVC gaat een gevoelig verlies lijden! Eind november namelijk neemt dr. Gradus Hendriks afscheid als directeur-generaal voor maatschappelijke ontwikkeling. Na 1 december blijft hij nog wel verbonden aan het ministerie voor de afwikkeling van een aantal zaken, om vervolgens van een verdiend pensioen te gaan genieten. Waarschijnlijk is hij de laatste baas van een directoraat-generaal met die naam, want het heeft er alle schijn van dat dit deel in de toekomst dg 'Welzijn' zal gaan heten.

Een gevoelig verlies voor WVC, niet alleen omdat een zeer bekwaam man weggaat, maar ook een menslievend persoon. Het is overigens niet de bedoeling hiermee zijn eveneens zeer bekwaam opvolger Gijsbers, die in het volgende nummer van Interaktie aan het woord komt, te kort te doen.

Hendriks is zowel mensen- als dierenvriend, koos destijds weliswaar voor het menselijk aspect, maar zijn liefde voor dieren steekt hij ook niet onder stoelen of banken.

Hendriks is een man, waarmee ik met een gerust hart naar het andere eind van de wereld zou varen - met hem op de brug - en waar ik mijn zieke dieren in het volste vertrouwen achter zou laten. Die gevoelens kwamen in me op toen ik onlangs met hem sprak over verleden, heden en toekomst.

"Ja, bij het terugtreden uit een functie, en vooral bij het voorbereiden van een afscheid, heb je meer dan in andere periodes van je leven de neiging om terug te kijken", mijmerde hij bij die gelegenheid.

"Niet zozeer waaraan ik al die jaren heb mogen meewerken en aan wat al of niet bereikt is. Dat ook natuurlijk, maar bij mij speelde vooral een rol hoe ik op dit terrein van de maatschappelijke (ontwikkeling) terecht ben gekomen.

Er zijn een paar periodes geweest, die meer dan alle andere tijdstippen in mijn leven invloed hebben gehad op mijn verdere levensloop en mijn loopbaan.

Ik wilde tijdens mijn middelbare schooltijd eigenlijk dolgraag of stuurman op de grote vaart of zeeman worden. Maar de oorlog spoelde min of meer roet in het eten. Tijdens mijn HBS-tijd verkeerde Nederland in de zware economische crisis en ik raakte onder de indruk van de menselijke ellende veroor-

zaakt door de werkloosheid. Spoedig daarop volgde de Tweede Wereldoorlog, waarvan vele momenten en gebeurtenissen nog steeds in mijn geheugen gegrift staan. Door die gebeurtenissen richtte mijn aandacht zich op de toen opkomende sociale wetenschappen, waarin ik later mijn doctoraal heb gedaan.

Het merkwaardige is overigens, dat ik mijn liefde voor de zeevaart en de dieren niet heb losgelaten. In 1946 heb ik vier maanden als lichtmatroos gevaren en zoals bijna iedereen wel weet heb ik de veehouderij nu nog steeds als hobby."

Ezels

Nou, dat iedereen dat weet waag ik te betwijfelen, aangezien het persoonsbestand sinds vorig jaar november nogal wat veranderingen heeft ondergaan.

Even voor de nieuwe collega's onder de lezers. Al eerder hadden wij in Interaktie een soort 'tussen de bedrijven door...' over de hobby van dg Hendriks. Hij is namelijk gek op

ezels, en wie bij hem op bezoek komt wordt door zijn enthousiasme aangestoken. Want voor zijn huis in Rijswijk lopen een aantal van die fluweelzachte neuzen en melancholieke ogen rond. Bij gezinsuitbreiding in de zelfamilie krijgt men in de kantine dan ook stevast een verheugd 'ik ben weervader geworden!' te horen. Deze mededeling wordt ook verstrekt wanneer het een van de schapen van Hendriks betreft. Voorts worden ook dieren, door 'voorbijgang' per ongeluk achtergelaten, liefdevol opgenomen.

Hoe is het gekomen

Even terug in de tijd en over hoe het allemaal is gekomen. Gradus Hendriks studeerde aan de Rijksuniversiteit in Utrecht en behaalde in 1948 zijn doctoraal examen in de sociografie en economie. In 1953 promoveerde hij tot doctor in de sociale wetenschappen aan dezelfde universiteit. Van 1948 tot 1953 werkte hij bij de Provinciale Planologische Dienst in Zwolle en op 5 april trad hij

in dienst van het ministerie van Maatschappelijk Werk als wetenschappelijk hoofdamtenaar, tevens plaatsvervangend hoofd van de afdeling Studie, Planning en Documentatie. Daarna werd hij plaatsvervangend hoofd van de hoofdafdeling Individueel Maatschappelijk Werk en Opbouwwerk.

gaan we in de tachtiger jaren het accent leggen op de privatisering. In een kwart eeuw is er een rijk geschakeerd netwerk van voorzieningen en activiteiten ontwikkeld.

Na de toestandkoming van het ministerie van CRM werd hij op 1 juni 1966 directeur-generaal voor Maatschappelijke Ontwikkeling. De voorgeschiedenis in een notedop.

"Ik ben altijd in de gelukkige positie geweest voor de een of andere functie gevraagd te zijn," vertelt hij. "Gezien de enorme groei op het maatschappelijk terrein was er constant behoefte aan mensen die er wat van afwisten en gemotiveerd bezig wilden zijn.

Dezelfde ontwikkeling deed zich na de oorlog ook voor op internationaal terrein, waardoor ik daar automatisch bij werd betrokken. Evenals bij de gebeurtenissen die zich in onze voormalige overzeese rijkdelen gingen afspelen, waarbij gedacht moet worden aan de grote repatriëring en de komst van de Molukkers. Ik heb door al die ontwikkelingen die jaren nooit het gevoel gehad dat ik uitgekeken was op mijn werk."

Interessante aanbiedingen

"Ik heb echt wel eens interessante aanbiedingen gekregen hoor, zo ben ik bijvoorbeeld gevraagd voor de posten van hoogleraar en burgermeester.

Waarom ik dat niet gedaan heb? Wel, ten eerste door de nog steeds aanwezige belangstelling om iets voor mensen te kunnen doen die tijdelijk of blijvend de hulp van anderen nodig hebben. Ten tweede de veranderingen in het werk zelf. Van Maatschappelijk Werk naar CRM naar WVC. Ik heb langzamerhand alle letters van het alfabet al gehad. De departementale veranderingen waren steeds weer een uitdaging om er iets van te maken. Ten derde de ontwikkelingen in de samenleving zelf. Zo heb ik natuurlijk volop de discussies en periode meegemaakt van de verzuiling in de jaren vijftig, de democratisering in de zestiger jaren, de decentralisatie in de jaren zeventig en dan tenslotte

Bestemd voor gezin, jeugdigen, minderheden, ouderen, vluchtelingen enz.

Nog een belangrijke reden waarom ik nooit iets anders ben gaan doen zijn de mensen waarmee ik binnen en buiten het departement om mocht gaan. Ondanks soms de verschillen van opvatting, hadden we allemaal één ding gemeen, en wel de belangstelling voor hetgeen zich voltrok m.b.t. mens en samenleving en wat je kon doen om wat meer vreugde in het leven van mensen te brengen."

Internationaal

Ook op internationaal terrein heeft Hendriks zijn sporen verdiend. Een van de bekendste sporen was de Rene Sand Award, een internationale onderscheiding die hij in juli '80 in Hong Kong kreeg uitgereikt wegens zijn bijzondere internatio-

(vervolg op pag. 4)

IN DIT NUMMER

De heer Clay van Sociale Revalidatie werd op 25 oktober jl. benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Meer over de persoon Clay op pag. 3.

De 165 jaar oude Koningsloep is op donderdag 20 oktober naar haar laatste rustplaats gebracht in het Scheepvaartmuseum Interaktie was bij deze spectaculaire gebeurtenis aanwezig. Pag. 3.

Op pag. 4 praat directeur-generaal Hendriks nog even verder en

Op pag. 5 is Wouter de Vos van Sociaal Cultureel Beleid aan het woord.

Yvonne van Erp ging de gang van een wetsontwerp na op pag. 7.

Tussen de oogharen en puzzel nummer 4 op pag. 8.

(vervolg van pag. 1)

“Mijn opvolgers staan voor een immens grote opgave”

nale verdiensten op het gebied van het maatschappelijk welzijn. Deze onderscheiding is in het verleden verleend aan niet onbelangrijke persoonlijkheden als koningin Frederika van Griekenland, Dom Helder Camara, Pierre Laroque, Julia Henderson en aan Unicef, het kinderfonds van de VN.

een snel tempo zien groeien. Er kwamen steeds meer en ook andere organisaties voor welzijnsbehartiging en voor het werk werden steeds meer professionele krachten aangesteld.

Als belangrijkste doelstelling van dat werk heb ik altijd gezien de belangstelling en motivatie bij de burgers voor het dragen van een eigen verantwoordelijkheid voor het oplossen van zaken – het welzijn van de mensen in de eigen lokale samenleving. Het opbouwwerk is – zoals meer

neerleg in een kritieke periode.” geeft hij toe. “Het welzijnswerk staat onder druk. Het werk heeft in de afgelopen dertig jaar meer dieptepunten gekend, maar niet zodanig dat duizenden werkers moesten worden ontslagen.

Ik maak me daar grote zorgen over, omdat ik de vaak positieve opstelling ken van die mensen, van de bestuurders en van de tienduizenden vrijwilligers. Zij zullen onder enorme spanning komen te staan. Ik denk dat de gevolgen daarvan – noch door nieuwe tewerkstelling noch door motivatie naar de samenleving toe – op lokaal niveau kunnen worden opgevangen.

Er zijn enorme deuken in het vertrouwen van de mensen aangebracht. De overheid alleen kan dat vertrouwen niet herstellen. De samenleving zelf zal moeten worden opgeroepen om de verantwoordelijkheid te willen blijven dragen voor de uitvoering van het werk, dat bedoeld is mensen wat meer levensvreugde én verantwoordelijkheid voor elkaar te geven.

Goede bekende

Ik ben blij dat Gijsbers mijn functie overneemt. Hij weet – net als ik –

Hendriks heeft zich jarenlang ingespannen voor de ontwikkeling van het particuliere maatschappelijk welzijn in zuid-oost Azië en de intensivering van de aandacht van de plaatselijke autoriteiten voor programma's gericht op bevolkingsparticipatie.

“Een hoogtepunt was voor mij 1968, de eerste wereldconferentie van ministers voor ‘Social Welfare’. Ik zal die laatste dag bij de vaststelling van het eindrapport nooit vergeten. Ik zat daar als algemeen rapporteur in een volledige vergadering van tachtig landen. Minister Klompé was toen hoofd van de Nederlandse delegatie.

Nog een hoogtepunt was ‘september 1974’ de besprekingen onder leiding van mr. P. Jalink, toen ambassadeur in Djakarta, over hoe weer een communicatiebasis te leggen voor de Molukkers met de Republiek Indonesië. Die inspanningen werden in augustus 1975 bekroond met het akkoord van Wassenaar.

Ja, en inderdaad de Rene Sand Award in Hong Kong. Ik herinner me een zeer sfeervolle avond met een prachtige culturele omligting. Ik sprak daar de toespraak uit: ‘Terug naar de mensen’.

Wat bedoelde ik daar nu mee? Wel, al die jaren heb ik het werk in

Decentralisatie is hiervoor niet de enige oplossing!

Beslissingen – zeker over het maatschappelijk welzijn van burgers – moeten zoveel mogelijk dichtbij de mensen zelf genomen worden opdat de maatregelen zo goed mogelijk op de concrete behoeften van de mensen zijn afgestemd. Maar mijn mening over welzijnswerk is altijd veel meer geweest, namelijk ook de verantwoordelijkheid in brede zin van de burgers om dat welzijnswerk mee te bepalen, inhoud te geven en mee te dragen. De burgers dus meer te betrekken bij de uitvoering van het werk.

Daardoor kwam ook in de opbouw-fase van het maatschappelijk werk, de maatschappelijke dienstverlening mijn belangstelling voor het maatschappelijk opbouwwerk.

terreinen van het welzijnswerk, denk maar aan het lager onderwijs – in de zeventiger jaren in een maastroom gekomen van maatschappelijke en politieke ontwikkelingen in de Nederlandse e.g. westerse samenleving. En meer dan ander werk kon het zich ook niet aan die turbulente ontwikkelingen onttrekken. En nu – in de tachtiger jaren met zijn vele problemen – kan dat opbouwwerk een wezenlijke bijdrage leveren. Immers, de lokale samenleving zal weer meer op zichzelf zijn aangewezen, waarbij vooral de inzet van de mensen zelf niet kan worden gemist.”

De tachtiger jaren

Echt rooskleurige gedachten over de toekomst heeft Hendriks niet. “Ik wil niet verhelen dat ik mijn functie

Maar daar is tot dusver op departementaal niveau nauwelijks over gepraat.

Denk toch eens aan de jonge mensen die een middelbare of hogere beroepsopleiding hebben afgemaakt en die vol enthousiasme zijn begonnen en straks van dat werk verstoken zijn. Zo ben ik eigenlijk weer terug bij het begin waarin ik vertelde over mijn jeugd, over de zaken die in belangrijke mate mijn keuze voor mijn maatschappelijke loopbaan hebben bepaald.

Veel van wat er is ontwikkeld aan gedachten en concrete voorzieningen zal ook in de toekomst met een verminderd budget blijven. De grote opgave voor WVC zal zijn om een nieuwe manier te vinden om belangrijke delen van het werk in stand te houden.

Daarbij hoop ik dat het werk zal blijven steunen op de medewerking van de mensen zelf.

welke ontwikkelingen het werk heeft doorgemaakt en waarvoor hij dient te staan. Ik ben óók blij dat hij daarbij gesteund zal worden door een goede bekende van me, drs. H. Morsink, die als plaatsvervangend directeur-generaal een belangrijke inbreng kan hebben.

Toch blijven die mensen staan voor een immens grote opgave. Naast de vele werkzaamheden rondom de bezuinigingen zal er vorm en inhoud moeten worden gegeven aan een nieuw beleid, zal het nieuwe directoraat-generaal nog vorm dienen te krijgen en zal verdere afstemming binnen WVC moeten plaatsvinden. Tussen Rijswijk en Leidschendam liggen nog altijd Voorburg en Den Haag, nietwaar!”

Marianne L. Apon